

Nåsvargen

Årgång 19 nr.2, utkommer med två nr. per. år juni & dec.
Dec. 2012 NÅS HEMBYGDSFÖRENING PRIS 30 KR.

Stavtegården. Nås.

Så såg det ut på 1910-20 talet när "Kallins" vid Borgtjärpan var Gästgivargård för att tidigare varit epidemijukhus. Men blev lågornas rov 1920 och änkan Maria fick aldrig någon ekonomisk ersättning för branden eftersom brandorsaken aldrig blev fastlagd. Gästgivargården byggdes aldrig upp igen. Däremot var ett hus påbörjat längre österut som slutfördes så änkan fick en ny bostad ganska snabbt att bo sätta sig i.

Nåsvargen

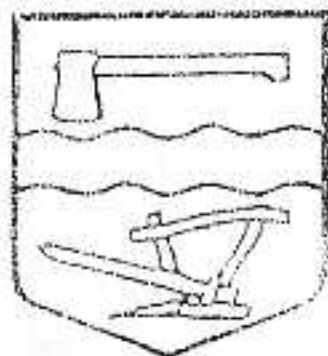
Utges 2 nr/år juni-dec
Lösnr pris 30 kr

Ansvarig utgivare

Nils-Erik Jons tel. 30556
Mellanborg 208 78053 NÅS
ne.jons@hgtmail.com

Annonsritare Rålg Päär

Fr.o. m. nästa utgåva ingår Dåpp Inger Larsson som
Ansvarig utgivare av Vargen
Adr. Skansbacken 6 Nås tel. 30106

Nås Hembygdskommitté

Ordinari ledamöter

Ordf. Nils-Erik Jons
Skr. o. Stugfogde, Lemnart Blixt
Kassör. o. Serveringsansvarig, Marianne Flodin
V. Ordf. o. Magasinsfogde, Bengt Ehnström
Arkivarie, Gunilla Ehnström
Fäbodfogde, Thorsten Eirydh
Utställningsansvarig, Vicky Airey

Suppleanter

Ledamot, Kerstin Söderman
Ledamot, Ingvar Rosén
Ledamot, Willy Gustavsson
Ledamot, Byns Mats Larsson
Ledamot, Karin Hermansson

För allmän kännedom !

Utdrag ur.....

Gunnar Tysks minnesfonds stadgar.

Fonden har bildats genom insamling från allmänheten med anledning av Gunnar Tysks bortgång 1976-01-14

Ändamål: Avkastningen skall gå till ändamål som främjar hembygdskulturen i Nås.

Förvaltare: Fonden förvaltas av Nås Hembygdskommittés styrelse vilken har efter infodran av yttrande från en representant för Gunnar Tysks anförvanter besluta om till vem eller vad fondens avkastning skall gå.

Utdelning: Utdelningen sker när förvaltaren så bestämmer, dock högst en gång per år.

Kondoleans } Britta-Marie Wiklund Tel. 30198
mottogare } Heden 28 78053 Nås
Kassör: Marie Paavalainen Tel. 30089
Stationsomt. 222 78053 Nås
Pg. 4401600-4 Gunnar Tysks minnesfond

Nåsvargen förstärker redaktionen

Sedan år 2003 har det varit Nils-Erik (Jons) och Rålg Per som två gånger per år skrivit egna och sammanställt andras bidrag och annonser till ett nytt nummer av Nåsvargen. Nu får de förstärkning genom att Dåpp Inger, Niklas Nåsander och Pej (Per Erik Jonth) knyts till redaktionen. Nils-Erik finns givetvis kvar och Rålg Per håller ett vakande öga på annonserna. Så även i fortsättningen kan du kontakta Nils-Erik men även någon av oss andra med bidrag och frågor. Det finns mycket att skriva om i Nås, och vi hoppas på just din medverkan.

Manusstopp för juni-numret är i början av april 2013.

Nils-Erik, Dåpp Inger, Niklas, Pej

Nils-Erik, 0707943856, 0281-30556
Dåpp Inger, 0708778601, 0281-30106
Niklas, 0703222189, 0281-30048
Pej, 0702649123, 0281-30080

Då jag på grund av hög ålder och därmed förtorkad hjärna

sa jag i juni till Nils-Erik, att jag inte kommer att fortsätta med annonsritningen i Nåsvargen.

Nils-Erik som är uppkopplad i denna internetvärld med sina millioner bilder av alla de slag kan säkert där hitta nya motiv, eller med en yngre tecknarens hjälp göra en förnying av "Varg-annonserna" till nytta för annonsörerna och läsarna.

Gamla annonser får tillfälligt användas om inget ihop-klippning eller tillägg i dem görs.

Jag önskar Nils-Erik lycka till med "vargen" och annonserna!!

Rålg-Päär

..I NÅS JÄLLÄ VI INTÄ MÄ NORRÄ
JULRENÄR, JÄNN SKÄ HÄ VÄR
TIUTÄ GGÄRÄ!!!!

..ÖVRIGA JULTILLBEHÖR HAR VI!!!

Vi önskar alla våra kunder en riktigt

God jul och Ett Gott Nytt År !!

PÄR med PÄRSOAL

NÅS SERVICECENTER AB

Tel 0281-30219

SE VÅR MÖBELUTSTÄLLNING !!

Livsmedelshandeln i Skansbacken under 1900-talet

När **Handlarn/Nära dej** stängde för gott i juli i år innebar det också slutet på en epok av närbutiker i byn Skansbacken och en påtagligt försilrad service för de boende. Annat var det förr! I mitten på 1900-talet fanns det inte mindre än två jämförelsevis stora livsmedelsaffärer/lanthandlare i byn och dessutom ett slakteri med tillhörande affär och ett bageri. I näraliggande Elfsborg fanns ytterligare ett bageri och ett charkuteri.

Gästgivar Olof Matsson uppförde år 1894 i korsningen Storbygatan – Lindesnäsavägen en byggnad med affärslokaler och privatbostad. Där bedrevs manufaktur- och diversehandel, **Matssons affär**, fram till 1958 då lokalerna hyrdes ut och blev ICA-handlare. 1968 lades affären ner.

I "NÅS posten" 1916 fanns följande annons:

HÖR HIT
NÅSFOLK

Hejsan, Följ må itta Matssons affär
hä du behövt, hä a döm just där.
Där a döm hattär ö skor ö galoscher
kläer ö tyger ö kragör ö broscher.
där finns ä kaffe ö socker ö grin,
äijör smörjör ö slikt salubrin.
Stomatol, Läkerol, Lasarol, Lasarin.
Maskiner ö värk tå både skjuta ö dra
ö smissjärn ö glas – ja jögt allt du vill a.
E ä för långt itta Skansbacka – dä
kan vi fur gå itta "Olle" ö ä,
hä vi behövt – hä finns säkert där
allt süm döm a däre "Backas" affär.
Riktigil varör ö billigä priser.
Hä a allt vir G.O. Matssons principer.
Hur mängä är – få si – jo trettio två
a ä nu gött sün affärn han börja på
ö framläär a ä gött ö int på små vis
ö si, att ä på bra, hä e just ett bevis
på hur e människa i vilä vandlä –
Köm, gå vi itta Matssons bo ö handlä!

("Olle" kan kanske vara Tysk Olof Olsson som en tid ansvarade för en filial i Mellanborg. Matssons affär hade ytterligare en filial i Lindesnäs.)

Nås konsumtionsförening – **Konsum** – bildades 1913 och den första butiken byggdes i Skansbacken mitt emot Matssons affär. Så småningom öppnades fler butiker i Nås men den historien får berättas vid ett annat tillfälle. År 1955 stod den nya butikslokalen färdig "nere på åkern" och Skansbacksbutiken flyttade in. Efter knappt 50 år i den "nya" lokalen ansågs lönsamheten vara för dålig och kundunderlaget för litet så butiken lades ner. (Konsum lade ner ett stort antal små landsbygdsbutiker vid den tiden så det var inte bara i Nås.) Affärverksamheten drevs dock vidare i privat regi. Nu senast av Åsa Letterbrink som Nära dej / Handlarn men 2012 lades butiken ner för gott. I lokalen är nu möbellager.

Både Matssons affär och Konsum sålde charkuterier och bröd, men det var uppenbarligen inte tillräckligt för Skansbacksborna!

E.G. Olsson, **Slaktar Olsson**, byggde 1923 eget hus med bostad, slakterirörelse och butik efter Lindesnäsavägen "bakom Konsum". Han hade då varit inhytt på Däppgården några år med sin verksamhet. År 1945 flyttade sonen Einar Olsson verksamheten till en nybyggd fastighet vid Storbygatan. Lokalen köptes av Gunhild och Sjö Erik Larsson år 1950 som där öppnade **Skansbackens bageri**. Bageriet hade anor från början av 1930-talet då det låg i anknötning till nuvarande Skansbackens pensionat. Det fanns ytterligare ett bageri, **Rossebageriet** och ytterligare ett charkuteri, **Schultzbergs**, inom gångavstånd, i Elfsborg (nere vid gamla älvbron).

Hur kunde det finnas underlag för alla dessa livsmedelsbutiker bara i Skansbacken? Först och främst bodde det fler människor där än det gör i dag. De var också av nödvändighet betydligt mer "köptrogna" eftersom de inte hade tillgång till bil på samma sätt som vi har eller tid och råd att resa för att handla livsmedel. Att utbudet i affärerna var stort behöver man inte heller tvivla på. Skansbacksborna hade daglig tillgång till nybakat bröd från två olika bagerier och färska charkuterier. Om det inte var "bättre förr" så var det i alla fall lika bra. I dag återstår en enda livsmedelsbutik i hela Nås, Tempo, på "ar sia".

Du som vet något om affärerna i övriga delar av Nås hör av dig till redaktionen! Det skulle vara roligt om vi kunde göra en sammanfattande kartläggning av i alla fall affärsverksamheten under 1900-talet.

Dåpp Inger (med hjälp av uppgifter insamlade av studiecirklar under 1980-talet)

På Källaren Tennstopet

Jennys sista Whisky.

Jag föddes i Nås i Dalarna 1923. Flyttade till Stockholm 1941 och fick arbete på en syateljé som sömmerska. Kroglivet, mitt arbete, började 1946 på Bellmansru som kassa-aspirant som det hette. Var där ett par år för att sedan arbeta på Angluis vid Storeplan fram till 1948. Var hemma några år då jag fick familj. Till det "gamla" Tennstopet kom jag 1955. Trevlig plats med en väldigt bra ledigare som hette Wiberg. Nu var jag utbildad spritkassörska och arbetet innebar att mäta upp sprit till serveringspersonalen och att ta hand om kassorna på kvällarna, gå till banken och så vidare.

Publiken på "gamla" Tennstopet var lite äldre. Sådana som ville vara lite fina av sig. Tittatörarna låg på den tiden med sina redaktioner runt omkring oss där i Klara, så det var en väldigt massa journalister, vi kallade dem "murchar", som besökte oss. Även en hel del av författarna var våra gäster. Jag tror att för dem var Tennstopet den viktigaste krogen. För Harald Forss, till exempel. En mycket trevlig man. Pratale man med honom kom man aldrig därifrån. Helmer Grundström minns jag också mycket väl som en fin man.

kom hit och åt den. Birger Vikström och andra, liksom Tor Bergner. Alla minns jag inte. Det var så kolossalt många. Jo, så Erik Asklund, författaren, av honom fick jag en lek då och då.

Bland journalisterna minns jag Bengt Geve och Bengt Bedrup som dök upp ibland. De utgjorde en publik som man uppskattade.

Jennys sista Whisky

I februari 1965 fick Wiberg beskedet att de bestämt att riva huset och att Tennstopet skulle försvinna. Han tog beskedet och hörvt hårt. Å vad han var ledsen. Fort skulle det gå och han höjd hela personalen på en stor fest natten innan de skulle riva. Kluckan fem på morgonen skulle de börja rivningen. Vi satt i en framkörd grävmaskin och väntade i skopan. Nu hade Wiberg varit förstämning nog att plocka ned nästan hela inredningen och packat den i lädor. Det är därför den kunde sättas upp på nytt, här på Dalagatan. Men då på natten smög det folk inne på Tennstopets gård för att plocka åt sig saker från inredningen. Det kändes lite otäck. Sen, när grävskoporna brakade in i huset, då grät vi.

Av Jenny Stenberg,
spritkassörska och hustru, 1955 - 1965

Atrikes Erik med en nyfång
Gädda med vikt av 12,5 kilo

**..VI VÄNTÄ, SÅ FÅ DU MÄ
ÄLLÄ STÖCKÄR ..!!**

Hemmings Åkeri AB

PER & BÖRJE

Specialitet:
Skogs- & Hustransporter

Tel + fax: 0281-300 90
Per mobil: 070-213 68 99
Börje mobil: 070-263 33 55
Mail: hemmings.ab@tlocalnet

Storbyn 12
780 53 Nås

Nåsvargens visa.

Melodi: Värnamövisan

Nu får Ni höra hur vargar leva,
som även haver en mor i Eva,
och mången tycker att vi gånås
har det besvärligt här uti Nås.

Vår enda lödkrok är bolagsskogar,
där få vi slita, där vitnar knogar,
förlöjga svälten ännu som förr,
som står på lur invid tjällets dörr.

Vår finns väl den som vill vara kristen
och hjälpa vargar i bostadsbristen,
I detta riket där må Ni tro
blott lilla lägelin kan få sitt bo.

Och Ni turister kan ej numera
i pensionaten här få logera,
men än hos räven det finns logi,
där får Ni hyra, det tror då vi.

Vår hövding som lört har cyklar lagat,
nu med sin rixdag ej oss behagat,
Att tånja vargar är nog ej lätt,
som med sitt lyane vill ta sin rätt.

Vår Valter reste ju till Amerka,
på honom mindre vi kan anmärka,
Vår nye "snut" ifrån Venjan är,
har samma namn som vår trollkonstär.

Vår länsman vill vi väl aldrig nåsta,
med honom plägar vi aldrig tvista,
han styr oss snällt med sitt lugna säi,
och vill behandla oss alla rätt.

Vår hälsovård går ej av för hackor,
ty väck är lössen och kackerlackor
sen vi fick vår hälsovårdsprofet,
som ser med "plågsne" ock som är lot.

Bland nykterheten lians ock ju givet
nån skrymtare, som har namnet skrivet,
Vi såg en Judas, som haft sitt stråk,
tog krök i förväg vid konsums kåk.

Vår stan har minskat med år i längden,
och herden räknar så ängsligt mängden:
Vad ser jag nu, kors i sill sin där,
finns det blott tvåtusen vargar kvar.

Vår frihet är av en lurig hotad,
och varför blev ej i tid den motad?
Kom, vargalynne, bliv hjälp i knot
och sammanslagningens svåra hot!

Den finns bl.a. på Brusellens verktygsutställningar,
i Sannas vidla skogen, på Franska Bentraktsutstäl-
let, på Spanska nöjehuset, vid foten av Östsvensk
Grossvaruhuset, på Tysklands länderutställning och
framför allt i Norskas alla skogar och där den
finns glider alla rätt med en SIT RIGHT !!

Sån så dom ut "Tiltplatta" ö" Rotatorn"

SIT RIGHT !

...VI FÖR ÄVEN
MOBILA NIVEL-
LERINGSSYSTEM,
HYDRAULISKA
ROTATORER
MED TILLBE-
HÖR, ÄR DU IN-
TRESSERAD
RING GÄRNA
ROLAND ELLER
KLAS !

Närsjövägen 36 780 53 NÅS
Kontakta oss för ytterligare information och priser

SITRIGHT

OBS! Ny hemsida

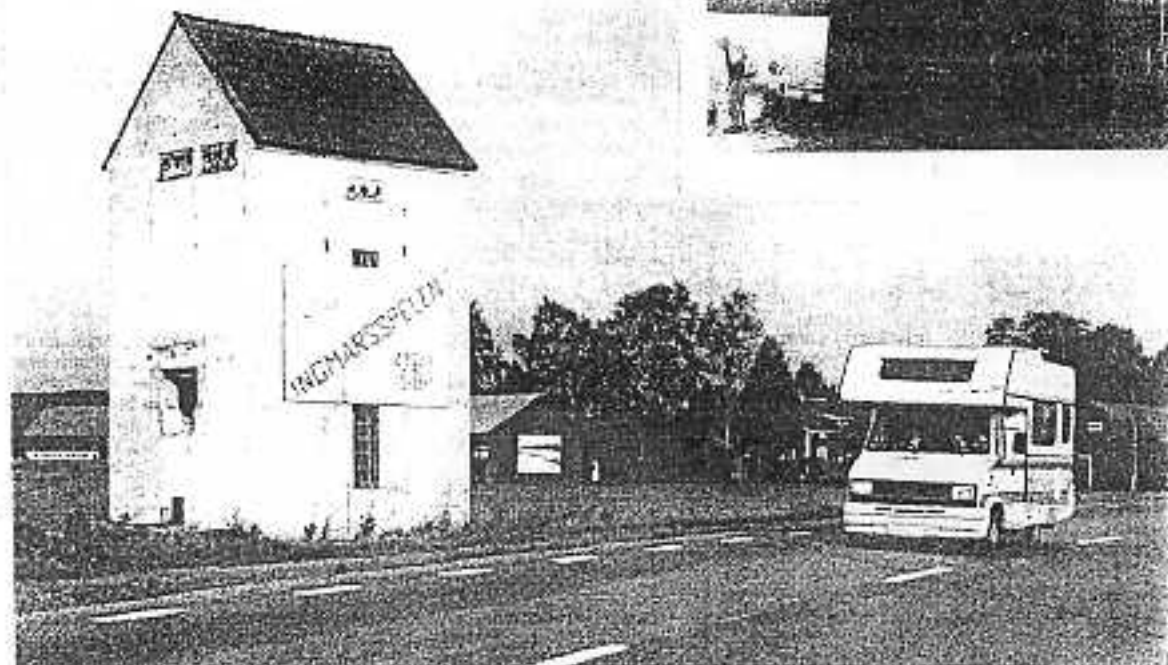
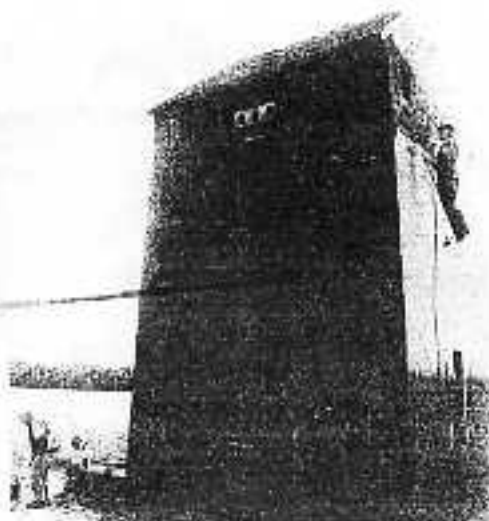
Hemsida: www.sit-right.se • E-mail: mail@sit-right.se

Tel 0281-300 30
Fax 0281-59 51 07

Roland 0706-53 02 48
Andreas 0703-74 05 39
Tore 0702-80 69 09 (sågsjöråd)

Så här ser Carl Löwisch och Nils-Erik Jonasson ut färg på ryggen är den riktiga landmärket.

Så här är vi vana att se transformatorstationen vid riksväg 71 genom Häs. Men nu händer något

Ett välkänt landmärke byter färg

*Flot-dragning på öster-Dalälven
omkring Trängslet sjön*

*Finsk Margit(a) Christoffersdotter
1863-1921. Margita gick omkring och
sålde limpor från Olérs Erkås hageri
i Nederborg.*

*Doppens Lars Larsson med långpälsen
1843-1922 Doppens Lars var duktig
sångare, det föll alltid på hans lott att ta
upp ton när det skulle sjungas i kyrkan.
Per Jonssos Erik med Trasparkstöttingen.*

"Nickusboa"

Nås Hemslöjdsförening

(ek. förening)

Tel. 0281/302 52 Postgiro 51 39 48-0

Vi a sô myttje fint,
sô kôm in ô koksâ...

..TÄNKER NI
BYGGA, HÖR
MED OSS...

OM RÄNTOR, LÅN

HANDELSBANKEN VANSBRO

TEL. 0281120 20.

Här någonstans ska kyrksilvret ligga, som Dräng Pär Magnus Olsson enligt sägnen stal från Dala-Järna kyrka. FOTO: PRIVAT

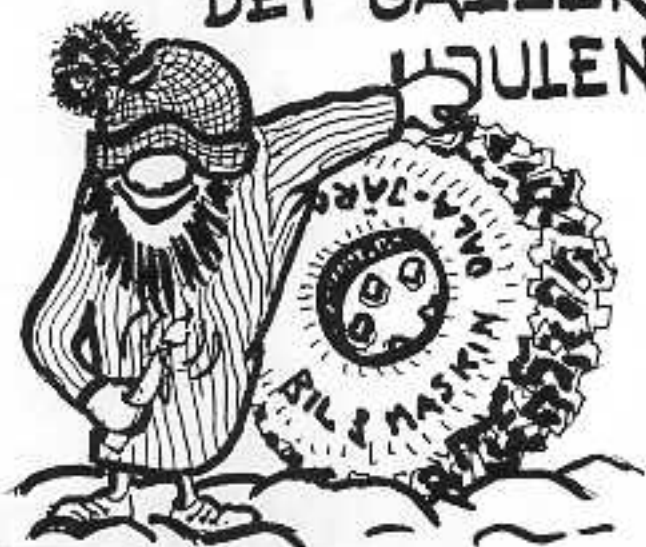
Stulet kyrksilver göm- des i mosse – nu har historien grävts fram

**STULET KYRKSILVER GÖMT I EN MOSSE
PÅ FINNMARKEN SOM STALS 1843 I
DALA-JÄRNA KYRKA**

**HISTORIEN HAR NU GRÄVTS FRAM OCH
NILS-ERIK JANSSON, LARS BERGLUND OCH
GUNNAR SVENSSON TOG PÅ SIG ATT
DOKUMENTERA STÖLDEN SOM LANDADE I
KÅGÅSMOSSEN MEN FICK SENARE NAMNET
PANNMOSSEN SÄGNEN SÄGER ATT
DRÄNG PER MAGNUS OLSSON SOM
SKALL HA STULIT SILVRET OCH SEDAN
GRÄVT NER DET I DENNA MOSSE SOM
SEDAN FÅTT NAMNET PANNMOSSEN SOM
LIGGER I NÄRHETEN AV EN TJÄRN MED ETT
UNDERJORDISKT FLÖDE
I MOSSEN HAR MAN KONSTATERAT ATT
FLÖDET SOM RINGLAR SIG GANSKA DJUPT
UNDERJORDISKT ÄR INTE NÅDIGT ATT
FÖRSÖKA PLUNDRAS PÅ INNEHÅLLET**

ALLTID FÖRST NÄR
DET GÄLLER
HJULEN

**BIL & MASKIN I
DALA-JÄRNA AB**

TEL. DALA-JÄRNA 0281-13344
NÅS 0281-595700

Än kan jag höra lieslagen på en gammal fåbodvall,
I går var slipsten dragen, idag det räfsas skall.
Men än är tidig morgon, än sova kor och får,
blott en sakta klang när skällkon mot en morgonfluga slår.

Far gick upp och ut i otta när daggen låg frisk och tät,
när det börjar dra mot åtta, att slå är inte så lätt
ibland det klingar när eggen träffar någon sten,
snart lutas orvet mot väggen, det är frukostdags ren.

Det brinner och sprakar på härden under grytan på trenne ben,
men hur i hela världen ska vi klara den vällingen?
Men unga och ovana händer vispar och rör så gott det går,
lyfter grytan ur glödande bränder, snart maten på bordet står.

Och doften av smultron röda som ligga bland hö och strå
det får våra kinder att glöda och försöka fler leta på.
Vi har våra åkerrenar där vi vet att de brukar stå,
och bland källarbackens stenor vi många brukar hitta på.

Och vid foten av äppelträdet med grov och mossig stam
en doft så ljuvlig står det när vi luktgräset plockar fram.
Bland gamla farmors kläder en kvast av detta jämt låg,
den doften än mig gläder när jag kommer den ihåg

Ja, vem kan beskriva dem alla, det är som en doft-symfoni
när dom halvvisna ligger där alla med tusen dofter i..
Man tycker nästan man ömmar när man med räfsan tar tag,
men bort med alla drömmar, det ska ju hässjas i dag

Nu ska det tas till vara allt som Far slagit ner,
"men var rädda om harvarna bara, det är mycket sten som ni ser"
Man får inte kraflerna spara fast värme och mygg är svår,
till kvällen är hässjorna klara, i morgon lika det går.

Magnuses Anna

SÖKER DU TOMTEN?
VI HITTAR DET MESTA..

ÄVEN UNDER SNÖN

Vi arbetar med GPS-inmätning
och dokumentation ledningsnät.

Hagström

Närsjövägen 23 Tel. 0281-30597
78053 NÄS Fax. 0281-30597
070-6208271

God- Jul och Gott- Nytt år!

...TÄNKER NI BYGGA
PÅ TOMTEN...??

HÖR MED OSS!!

**HJULBÄCKS
BYGG HB.**

**TEL. 0281-30172
070-3553349**

